

ترویج فرهنگ عاشورا با هنر تعزیه خوانی

تعزیه خوانی در محله شهید قربانی با حضور پرشور عزاداران حسینی برگزار شد

محمد خسروی

گزارش روز

همه ساله هم‌زمان با فرارسیدن ماه محرم، مشهد حال و هوای خاصی دارد. زائران و مجاوران هرجا که هستند خودشان را به حرم امام مهربانی‌ها می‌رسانند و در سوگ ابا عدا... و یاران با وفایش عزاداری می‌کنند. در این ایام هیئات و دسته‌های عزاداری راهی کوچه و خیابان‌ها می‌شوند و شور حسینی جای جای شهر را فرا می‌گیرد. یکی از مناسک مذهبی که در مشهد با استقبال خوب مردم برگزار می‌شود مراسم آیینی «تعزیه خوانی» است. برای تهیه گزارش تعزیه خوانی راهی خیابان پنجن ۶۴ شدیم. بنرهای تبلیغاتی ما را به دبیرستان آسیه در انتهای این کوچه می‌رساند.

● ترویج فرهنگ عاشورا با هنر تعزیه خوانی درست‌کنار در ورودی مدرسه بتری به چشم می‌خورد که چهره بازیگران و تعزیه‌خوان‌ها روی آن نقش بسته است. حوالی ساعت ۱۸ است و هنوز مراسم آغاز نشده است. جمعیت زیادی خود را برای تماشای این مراسم رسانده است. چیزی که نظرم را به خود جلب می‌کند حضور پرشور نونهالان و نوجوانان است که نشان می‌دهد روزهای قبل این مراسم آیینی اجراهایش را با موفقیت پشت سر گذاشته است. دور تا دور مدرسه سیاه پوش شده است. در بخشی از حیاط مدرسه جایگاهی را برای تعزیه‌خوان‌ها در نظر گرفته‌اند و مردم گرداگرد آن نشسته‌اند تا مراسم تعزیه خوانی آغاز شود.

سراغ تعزیه‌خوان‌ها را می‌گیرم نمازخانه مدرسه را نشانم می‌دهند. نمازخانه انتهای مدرسه قرار دارد. وارد که می‌شوم همه مشغول پوشیدن لباس مخصوص تعزیه خوانی هستند. شمر در حال تنظیم کلاه خودش است و این سعد هم چکمه‌هایش را مرتب می‌کند و زیر لب دکلمه‌هایش را زمزمه می‌کند. به سراغ یکی از بازیگران پیشکسوت این مراسم تعزیه خوانی می‌روم. همه آقا سید صدایش می‌زنند. سید کاظم ضابطی ۶۳ سال دارد. درست از پنچ سالگی وارد این عرصه شده است. سید کاظم به دلیل ثن

صدایش بیشتر مخالف خوان و اشیاقا خوان بوده و تقریباً تمام شخصیت‌های منفی واقعه کربلا از جمله یزید، ابن سعد، شمر و این زیاد را بازی کرده است که در اییات تعزیه به آن «تخت خوانی» می‌گویند. سید کاظم که بازنشسته آموزش و پرورش است، با همان صدای خش‌دارش به یکی از ویژگی‌های تعزیه خوانی اشاره می‌کند و می‌گوید: در ک‌روضه برای کودک و نوجوان کمی مشکل است و زود از ذهن پاک می‌شود اما آیین تعزیه و شبیه‌خوانی به علت اینکه به صورت زنده برگزار می‌شود باعث تداعی شدن واقعه عاشورا در ذهن مخاطبان می‌شود و علاوه بر این به ترویج فرهنگ عاشورایی کمک بسیاری می‌کند. اثرات تربیتی مناسبی نیز بر کودکان و نوجوانان بر جای می‌گذارد.

● حمایتی نیست

محسن تقدیمی یکی دیگر از بازیگران این تعزیه خوانی است. او در ۲۳ سالگی که از خدا عمر گرفته ۲۰ محرم تعزیه خوانی کرده است. محسن حرف‌هایش را با گلابه آغاز می‌کند. او می‌گوید: خاندان ما تعزیه‌خوان بوده‌اند. خاطرات خوبی از مراسم تعزیه خوانی گذشته در ذهنم نقش بسته است. امروز نسبت به گذشته خیلی متفاوت شده، مشهد مهد تعزیه خوانی بوده است اما اکنون حال خوشی ندارد.

عکس: داوود بهگانام شهرآر

ونهادهای مربوط هیچ حمایتی از ما ندارند. ما مکانی برای تمرین نداریم و همه کارها به صورت خودجوش اجرامی شود. کاشفی مسئول گروه تعزیه خوانی است. او قیز یوتراپ و شاغل در بیمارستان قائم است. از اومی خواهیم کمی درباره گروه‌شان توضیح دهیم، می‌گوید: گروه تعزیه خوانی ما متوسلین به ابا الفضل العباس^(ع) است. ما هر سال از ماه مبارک رمضان به صورت مرتب تمرین می‌کنیم تا بتوانیم ماه محرم و صفر تعزیه خوانی اجرا کنیم و این‌ها همه با عشق و علاقه‌ای که بچه‌های گروه دارند انجام می‌شود.

او هم از بی تفاوتی مسئولان گلابه مند است و ادامه می‌دهد: همه می‌دانند تعزیه هنری است که حرف ملی و مذهبی می‌زند و می‌تواند بهترین حربه در برابر تهاجمات فرهنگی و جنگ نرم باشد اما حمایت متولیان فرهنگی از ما ناچیز است و این بی تفاوتی ما را نگران کرده است.

به طرف اجرای مراسم می‌روم. جمعیت زیادی نظاره گر نمایش هستند. خیلی‌ها اشک می‌ریزند و هم‌نوا با شهدای دشت کربلا شده‌اند. حتی بازیگرانی که دیگر بازیشان تمام شده، هر کدام در گوشه‌ای درحالی‌که اشک‌آمانشان را بریده است، در حال تماشای لحظات پایانی نمایش و

● اشاره‌ای به ره‌آورد‌های پژوهشی و علمی جهاد دانشگاهی داشته باشید

جهاد دانشگاهی استان در چند حوزه تخصصی سلول‌های بنیادی نظیر لانه‌گزینی، تعدیل ایمنی سلول‌های بنیادی ووزیکول‌های خارج سلولی حضور جدی داشته است. همچنین کنسرسیوم سلول‌های بنیادی توسط جهاد دانشگاهی استان شکل گرفت. با شکل‌گیری این کنسرسیوم ارتباط مراکز سلول‌های بنیادی استان‌های دیگر و نیز انجمن ملی ژنتیک با دیگر مراکز سلول‌های بنیادی دنیا برقرار شد.

● همراهی و تعامل مسئولان و دانشگاه‌ها با جهاد دانشگاهی چگونه است؟

در این حوزه مدعی هستیم که هیچ استان دیگری در کشور نمی‌تواند با ما رقابت داشته باشد. اگر بخواهیم مصداق و نمونه در باب این تعامل ذکر کنیم می‌توانیم به تدوین اسناد بالادستی استان اشاره داشته باشیم. به عبارت دیگر در ۱۶ سال گذشته برخی از اسناد بالادستی استان نظیر سند آمایش، سند توسعه اشتغال برای ۵ سال متوالی و... به جهاد دانشگاهی استان سپرده شد که این خود گواهی بر همکاری دوسویه جهاد دانشگاهی با مسئولان ارشد استان و دانشگاه هاست.

● با توجه به گستردگی حوزه‌های علمی، اقدامات و برنامه‌هایی که محور اصلی فعالیت جهاد دانشگاهی استان خواهد بود در کدام حوزه‌هاست؟

جهاد دانشگاهی استان دو برنامه جدی در دستور کار دارد. برنامه نخست ایجاد مرکز پیشرفته تشخیص و درمان سرطان است. این برنامه از سوی جهاد دانشگاهی کشور و در قالب یک شبکه در حال اجراست. در این زمینه استان خراسان رضوی پیشرو است. این مرکز در مرحله اجراست و سال آینده هم‌زمان با روز جهاد دانشگاهی آماده بهره‌برداری خواهد شد. محور دوم مورد تأکید ایجاد یک مرکز نابوری پیشرفته است. برآورد ما این است که این مرکز ظرف دو سال آینده اجرایی و نهایی شود.

ایجاد پردیس پارک علوم فناوری‌های نرم و صنایع خلاق نیز در دستور کار جهاد دانشگاهی است. این برنامه پیشرفت خوبی داشته است و امیدواریم تا پایان سال ۲۵ شرکت دانش بنیان و واحد فناور در این پردیس مستقر شوند.

● ره‌آورد تولید علم و پژوهش در جهاد دانشگاهی باید در زندگی مردم دیده و لمس شود. چقدر جهاد دانشگاهی استان توانسته است گوشه‌ای از مشکلات مردم را برطرف کند؟ جهاد دانشگاهی خدمات گسترده‌ای دارد و برای همه مردم شناخته شده است. بر اساس برآورد صورت گرفته سال گذشته یک میلیون و ۶۰۰ هزار نفر از خراسانی‌ها (جداً از زائران) از خدمات جهاد دانشگاهی استفاده کرده‌اند. برنامه ریزی صورت گرفته بر این نکته استوار است که در هر خانواده مشهدی یک مخاطب داشته باشیم.

به روایت
آمار

خراسانی‌ها ۱۷ دقیقه بیشتر از میانگین کشوری مطالعه قرآنی دارند

حسین بیات مفهوم سبک زندگی از جمله مفاهیم جدیدی است که پژوهشگران حوزه جامعه‌شناسی و مطالعات فرهنگی برای بیان رفتارشناسی انسان‌ها بیان می‌کنند. این اصطلاح جدید با مجموعه‌ای از مفاهیم پیوند نزدیکی دارد؛ مفاهیمی نظیر فرهنگ، جامعه، رفتار، محیط، سلیقه و سنت و از یک سو جزئی‌ترین رویدادهای مربوط به حیات بشر را شامل می‌شود و از سوی دیگر تا اعماق وجود آدمی را در بر می‌گیرد. مهم‌ترین و نا محدودی تنها طرح آماری رسمی ایران در این خصوص داده‌های متقنی است که آمارگیری مرکز ملی آمار از فرهنگ رفتاری خانوارهای ایرانی به دست می‌دهد. این آمارگیری تا کنون در دو نوبت و در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۹ به عنوان «تحلیل سبک زندگی ایرانیان» احصا و منتشر شده است. ماه محرم ما را بر آن داشت تا با استناد به گزارش سال ۱۳۹۹ مرکز ملی آمار نگاهی داشته باشیم به سرانه مطالعه مذهبی خراسانی‌ها و همچنین وضعیت رفتن به تعزیه را در سبک زندگی ایرانیان مرور کنیم.

سرانه زمان مطالعه ماهانه

کتاب قرآن و ادعیه چاپی و الکترونیکی افراد پانزده ساله و بیشتر باسواد در هر ماه سال منتهی به زمان آمارگیری: سال ۱۳۹۹

۲ ساعت و ۳۲ دقیقه

کل کشور

سرانه زمان مطالعه ماهانه کتاب قرآن و ادعیه

۲ ساعت و ۴۹ دقیقه

خراسان رضوی

وضعیت رفتن به تعزیه

افراد پانزده ساله و بیشتر بر حسب وضعیت رفتن به تعزیه در یک سال منتهی به زمان آمارگیری: سال ۱۳۹۹

وضعیت رفتن به تعزیه	تعداد	درصد
رفته	۱۲,۲۴۵,۷۶۷	۱۹/۷
نرفته	۴۹,۸۲۷,۲۴۹	۸۰/۳
جمع	۶۲,۰۷۳,۰۱۶	۱۰۰

دفعات رفتن به تعزیه

افراد پانزده ساله و بیشتر تعزیه رفته بر حسب دفعات رفتن به تعزیه در یک سال منتهی به زمان آمارگیری: سال ۱۳۹۹

دفعات رفتن به تعزیه	تعداد	درصد
یک بار	۴,۵۴۲,۸۷۹	۳۷/۱
دو بار	۲,۹۵۵,۱۲۲	۲۴/۱
سه بار	۱,۵۸۳,۷۰۸	۱۲/۹
چهار بار	۸۸۷,۹۳۶	۷/۳
پنج بار	۵۰۶,۸۵۱	۴/۱
شش بار و بیشتر	۱,۷۶۹,۲۷۱	۱۴/۴
جمع	۱۲,۲۴۵,۷۶۷	۱۰۰